

LUTHERSK KIRKETIDENDE

TEMANUMMER - DIALOG

INNHOLD

Dialog nå igjen....! / Hyrdebevegelsen på Madagaskar - en stedegen vekkelsesbevegelse innenfor kirken / "I dag fikk jeg et djevelangrep" - en mandagsmorgen i lokale 238 / Dialog om dialogen - Intervju med Arild Bakke, representant for Det Norske Misjonsselskap på Madagaskar / Fra bispedømmerrådene og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

5. søndag etter påske - Tore Skjæveland

Kristi Himmelfartsdag - Ingvild Helene Mydske Fallegård

6. søndag etter påske - Dag Øivind Østereng

17. mai 2010 - Kjell A. Skartseterhagen

Alternativene til dialog
er som regel dårlige

Dialog nå igjen....!

Til dette nummeret av Luthersk Kirketidene har jeg intervjuet en gassisk allmennlege og hyrde om hennes arbeid med psykisk syke og med demonutdrivelser, og en gassisk misjo-

nær, skjønnhetspleier og hyrde om forholdet mellom den etablerte kirken og hyrdebevegelsen og hva denne bevegelsen har betydd for henne personlig. Jeg har også vært i en sam-

tale med en norsk misjonsleder om kristen-muslimsk dialogarbeid på Madagaskar.

I alle disse samtaler har dialog vært et viktig ord, med litt forskjellig fortegn. Vi har bedrevet dialog i og med intervjuene og samtaler, og vi har snakket om nødvendigheten av god dialog i alt vi gjør. Dialog. D-ordet. Elsket og foraktet. Så stort at det risikeres å tømmes for innhold? Den eneste farbare og berikende veien for fredelig sameksistens mellom mennesker, samfunn og religioner - eller en naiv, relativiserende arbeidsform som tilslører og harmoniserer? Et kjerneord eller et moteord i kirkelig sammenheng?

Det kommer an på hvem du spør, og hva vi legger i ordet. I samtalen med misjonslederen slo det meg at ordet "dialog" er like ladet og like mangfoldig tolket som ordet "misjon". Han ønsket ikke å bruke ordet dialog om det arbeidet de står i, på grunn av for ham mange negative assosiasjoner til utydelighet, harmonisering, manglende evangeliseringsprofil. Mens jeg har noe av det samme problemet med ordet misjon - at selv om jeg vet at mye misjonsarbeid er preget av ydmykhet, sosialt engasjement, dialog og en helhetlig tilnærming til mennesket, så rommer ordet for meg også rikholdige negative koblinger til kulturell ignoranse, vestlig arroganse, uverdige maktforhold og telling av frelste sjeler.

I organisasjonsprosesser, tverrfaglige utfordringer og menneskelige relasjoner generelt er det kanskje enklere å si at dialogen står helt sentralt - men hva legger vi i den? For meg handler dialog først og fremst om tre ting:

1. Oppriktig nysgjerrighet og vilje til å lytte til den andre og prøve å forstå ut fra hans eller hennes premisser.

2. Tydelig forankring og vilje til å by på meg selv og mitt.

3. Evne og vilje til å bygge tillit og skape likeverdige møteplasser, hvor vi verken over- eller underdriver forskjellene oss i mellom.

Min erfaring med dialog - enten den har kjærlighetsforholdet, familien, organisasjonsprosesser eller interreligiøse relasjoner som ramme - er at dialog er hardt arbeid. Dialog krever mot, kreativitet, tid, tillit, tro - og stor selvinnsikt. Den krever mot, fordi jeg må være villig til å jobbe med egen frykt og fordommer

og la meg prege av den andre, og fordi det alltid vil komme anklager om unnfalpenhet og naivisme. Den krever kreativitet, fordi den beste form for dialog rommer mer enn å sitte rundt et bord og snakke sammen, og fordi det stadig dukker opp uventede problemstillinger. Den krever tillit, både til mitt eget og til den andre, og en tro på at vi gjennom dialogen kan bidra til at gode ting skjer i verden (på tross av for eksempel at islam nå er på frykttoppen blant nordmenn (ifølge Aftenposten), og at framtrede politikere kommer med utspill som at hijab og Ku-Klux-klan-hetter er omtrent det samme). Alternativene til dialog er som regel dårlige - vi skal jo faktisk leve sammen med folk vi er forskjellige fra og kanskje også uenige med, både i kirke, i lokal-samfunn, i Norge og i verden.

I møtene med de to kvinnene fra hyrdebevegelsen snakket vi om dialogen både mellom den institusjonelle kirken og hyrdene, mellom tradisjonelle ritualer og kristen tro og mellom tradisjonell medisinsk tilnærming og åndelig omsorg for psykisk syke. Uten denne dialogen vil alle parter tape, men hva innebærer den? Hvilke muligheter og begrensninger finnes?

Er det en samstemmighet i brennbare etiske spørsmål som til syvende og sist er forutsetningen for å kunne holde ulike organisasjoner og bevegelser innenfor kirken? Er det viktig å holde dem der? Kan forholdet mellom kirken og hyrdebevegelsen her på Madagaskar gi impulser til forholdet mellom Den norske kirke og ulike vekkelses- og fornyelsesbevegelser - og/eller kirkens forhold til de nyreligiøse miljøene?

I samtalen med Arild Bakke, representant for NMS på Madagaskar, var det den interreligiøse dialogen som sto på sakskartet. NMS har i mange år drevet et omfattende arbeid med kristen-muslimske relasjoner på Madagaskar, under navnet Shalom. Hvordan forstår en tradisjonell misjonsorganisasjon dialogbegrepet; er det en konflikt mellom dialog og evangelisering; hvordan håndterer man det asymmetriske maktforholdet som ofte finnes i misjonsarbeidet?

I vår samtale ble det også tydelig for meg hvordan vårt forhold til andres tro preges av hvilken form vi møter den i. Bakke viser til at

Uten denne dialogen vil alle parter tape

noe av drivkraften i arbeidet for ham har vært møtet med muslimer som er preget av frykt fordi de ikke kan ha frelsesvisshet. Jeg kjenner mange unge voksne muslimer, og jeg opplever ikke at de bruker energi på å frykte fortapelsen eller savne frelsesvisshet. De har en slags pragmatisk tilnærming, slik at de tar på alvor pliktene i sin trosutøvelse og vil gjøre sitt beste, men nettopp fordi Allah er både suveren og barmhjertig, er det ikke mer å stresse med. Jeg opplever at de er trygge og glade i sin muslimske tro. Dette ville selvfølgelig sett annerledes ut hvis de hadde opplevd en undertrykkende form for islam. Samtidig har jeg hatt ganske mange unge kristne i sjelesorg som ikke opplever å hvile i en frelsesvisshet. De synes det er slitsomt at det "bare" handler om å tro på Jesus, og lurer på om de tror mye nok og sterkt nok. Både islam og kristendom

Både islam og kristendom har mange ansikter

har mange ansikter. Og vi trenger dialog både eksternt og internt, både med mennesker av annen tro og med de vi deler troen med, men som likevel opplever den helt annerledes.

Dialog. Så enkelt og så vanskelig. Det finnes ikke noen fasit for hvordan vi gjør det; hvilke grep vi tar. Men en kirke og et presteskap som ikke tar dialogens muligheter og utfordringer på alvor - både med seg selv, internt i menighet og kirke, i forhold til andre kristne, og eksternt i forhold til mennesker av annen tro, annet livssyn, eller andre åndelige erfaringer, blir fattigere selv og mindre relevant for andre.

SUNNIVA GYLVER
sunniva@gylver.no

Hyrdebevegelsen på Madagaskar

– en stedegen vekkellesbevegelse innenfor kirken

INTERVJU VED SUNNIVA GYLVER

Jeg møtte Hanta hos felles bekjente - en nydelig gassisk lege som snakket flytende norsk og var hyrde og djevelutdriver. Jeg må innrømme at hun for meg var en ganske eksotisk kombinasjon. Jeg spurte om å få en samtale med henne, og her gir jeg den videre.

Hanta - hva er din bakgrunn?

Jeg er 29 år gammel, født og vokst opp her i Tana og i Toliara på sydkysten. Jeg har alltid vært kristen, og som ungdom var jeg medlem av et kor i en luthersk kirke. Der arrangerte de en konkurranse i engelsk, hvor premien var et halvt års opphold på Hald bibelskole i Norge. Jeg var den eneste som kunne engelsk det året jeg deltok i konkurransen, så jeg vant, naturlig nok, og som 22-åring fikk jeg dra til Norge og ble der i ett år. Det var både studier og praksis; jeg var med og ledet kor og speidergrupper.

Min mor ble med i hyrdebevegelsen og ble hyrde. Jeg opplevde selv å få et kall til det samme før jeg dro til Norge, og jeg tok den toårige utdannelsen før jeg dro og ble vigslat til hyrde da jeg kom tilbake. Jeg var da 24 år gammel.

Som lege er jeg utdannet allmennpraktiker, men i og med at hyrdene jobber mye med psykisk syke, fikk jeg en spesiell interesse for det feltet. På hele Madagaskar med 20 millioner innbyggere finnes det bare én eneste klinikk for profesjonell behandling av psykiske lidelser, og totalt 10 psykiatere, så svært mange

opp søker hyrdene. Som søndagsskolelærer i English Chapel her i Tana, kom jeg i kontakt med en norsk psykiater, og vi startet et samarbeid om å utvikle lærebøker om psykiske lidelser beregnet på hyrdene.

Hva er egentlig hyrdebevegelsen?

Det er en særegen gassisk form for vekkelles- og fornyelsesbevegelse innenfor den offisielle kirkestrukturen. Det finnes hyrder i både den lutherske, den reformerte og den katolske kirke. De lutherske kirkene har fire store hyrdebevegelser som har et godt forhold innbyrdes. Hyrdene er på en måte kirkens diakoner. Vi driver omsorgsarbeid i form av forbønn, djevelutdrivelse, besøkstjeneste og annen praktisk omsorg. Hyrdene har etablert omsorgsbyer - *tobyer* - over hele Madagaskar. Der bor en del av hyrdene sammen med mennesker med psykiske lidelser, pluss at det fungerer som dagsenter for enda mange flere. En gang i året har alle bevegelsene hver sin samling - den varer gjerne en hel uke og kan samle mange tusen mennesker.

Utgangspunktet for bevegelsen er at Jesus drev ut onde ånder og ba disiplene gjøre det samme, og at det er en naturlig del av neste-kjærligheten. Jesus jobber gjennom oss og gir oss det vi trenger. Og vi har et spesielt ansvar for å vise kjærlighet til de syke og utstøtte - Gud har sendt oss dem for å gi oss noe viktig.

Hvordan blir man hyrde?

Både menn og kvinner kan være hyrder, men det er flest kvinner. Nedre aldersgrense er 25 år, men det kan gjøres unntak. De fleste hyrder har opplevd en personlig krise eller et stort tap i livet. Mange har så fått hjelp av tobyene og vil gjerne gi noe tilbake. Jeg fikk en krise da faren min forlot oss, og følte meg helt verdiløs. Da fikk jeg en sterk åndelig opplevelse, og jeg fikk hjelp til å se at for Jesus er jeg uendelig verdifull og full av muligheter uansett.

Når man opplever å få et kall til å bli hyrde, så snakker man med presten i kirken der man hører til. Alle hyrder er knyttet til en lokal kirke; de ledes av en hyrdekomite, under presten. *Tobyene* (omsorgsbyene) kan være ledet både av den lokale hyrdelederen og av presten. Ut-dannelsen gir kjennskap til hyrdebevegelsens historie og særpreg, bibelundervisning og opplæring i forbønn og eksorsisme. Vi lærer bevegelsens regler, kirkeloven og konstitusjonen for FLM (den lutherske gassiske kirken). Dessuten har vi praksis. Vi må erfare å ha kontakt med Djevelen og utføre eksorsisme.

Etter fullført kurs og eksamen, samt godkjenningsbrev fra vår lokale prest, blir vi vigslet og får hyrdekort. Uten et slik kort, med bilde, får vi ikke lov å praktisere som hyrder. Og hvert år må kortet stemples av presten for å være gyldig - han bekrefter da at vi har plettfri vand, og at vi har brukt vår hyrdeutdannelse aktivt det siste året, til gagn for menigheten. Selv om jeg er knyttet til en, lokal kirke, kan jeg godt gå inn i en kirke et annet sted, vise fram hyrdekortet mitt og hjelpe til med samtaler og eksorsisme der den dagen.

Du omtaler eksorsisme som en ganske daglig-dags affære?

Ja, for oss er det det. Den gassiske kulturen har en veldig sterk, åndelig dimensjon, og vi opplever nærværet av både Gud og Djevelen som en del av hverdagen. Hvis man opplever seg å stadig gjøre noe galt eller å være offer for en lidelse, ikke minst psykisk sykdom, så er det naturlig å tenke at det er Djevelen som er ansvarlig, at vi er demonisk besatt, og at vi trenger eksorsisme. De fleste kirker har ukentlige eksorsismesamlinger - noen også hver dag - som er åpne for alle. I en av kirkene her, ikke langt fra der du bor, er det sånne samlinger fra

8 til 10 og fra 14 til 16 hver dag, og det kommer gjerne rundt 100 mennesker hver gang. *[Vil du vite mer om hvordan en slik samling foregår? Les den påfølgende reportasjen fra rom 238 - red.anm.]*

Dere som hyrder forholder dere altså svært åndelig til noe som i en norsk kontekst først og fremst vil bli behandlet innenfor den klassiske medisinen. Hva sier hyrden og legen til det?

Jeg tror norsk og gassisk tilnærming kan berike hverandre. Da jeg var i Norge, opplevde jeg det utrolig merkelig at religionen var så usynlig og privat. Ut fra erfaringen med norske misjonærer trodde jeg at alle nordmenn var kristne, men så erfarte jeg at det nesten heller var sånn at mange syntes du var rar eller fanatisk hvis du hadde en aktiv trosutøvelse. Folk var kulturkristne. Selvfølgelig møtte jeg også mange troende - den avgjørende forskjellen, slik jeg ser det, er om man anser Gud som en allmektig Gud som skal få bestemme over mitt liv. Mitt inntrykk var ellers at de kristne i Norge var mindre opptatt av materielle ting enn det andre var.

Som kommende lege fikk jeg besøke et psykiatrisk sykehus, og der forbød både legene og presten pasientene å snakke om demoner, Gud og åndelige ting - det ble sett på som farlig for dem. Da tenker jeg at man avskjærer seg fra en svært viktig del av en helhetlig behandling av menneskelige lidelser. Hyrdene kan mye om åndsmaktene og en åndelig tilnærming, men nesten ingenting om psykiatri, mens norske behandlere kan mye om de medisinske aspektene, men forholder seg knapt til de åndelige. Derfor har vi godt av å lære av hverandre og utveksle kompetanse.

Omsorgslandsbyene finnes gjerne på øde steder, ofte der det ikke er sykehus og leger. Pasientene får forbønn, omsorg, fellesskap og eksorsisme. Men hyrdene trenger mer medisinsk opplæring; de må for eksempel lære å omgås aggressive pasienter.

Det haster å gi kunnskap til hyrdene og legene som jobber i *tobyene*. Men en del er skeptiske, fordi de opplever klassisk medisin veldig negativ til troen på Djevelen og åndsmakter. Jeg tror på en kombinasjon av samtaler, eksorsisme og medikamentell behandling.

Hyrdene kan lære sine norske partnere om hvordan gi god omsorg med det åndelige perspektivet inkludert, å ha et naturlig forhold til

åndsmaktene. Selv om en pasient lider av for eksempel shizofreni, utelukker ikke det at Djevelen bruker sykdommen. Vi ser på pasientene som gull eller rikdom, sendt oss av Gud for å lære oss viktige ting. De er mennesker som vi skal elske og gi omsorg. Mange av hyrdene bor sammen med pasientene; de dyrker mat sammen, er medvandrere og gir disse menneskene - som ofte opplever stig-matisering og utstøting - anerkjennelse og bekreftelse. Noen ganger behandles personen alene - andre ganger er hele familien sterkt involvert. Mange familier har møtt Jesus nettopp gjennom tobyene og hyrdenes virksomhet.

Her på Madagaskar er det helt vanlig å si at "Nå får jeg et djevelangrep". Vi tar Djevelen og de onde ånder på alvor, samtidig som vi får et mer dagligdags forhold til dem enn det dere gjør. Jeg har selv opplevd eksorsisme mange ganger - når jeg trist eller deprimert, drar jeg til en *toby* hvor hyrdene driver Djevelen og hans påvirkning ut av meg. Det er jo han som gir meg negative tanker. Men selv om vi har et svært naturlig forhold til åndsmakter, er vi tydelige på vår avvisning av forfedredyrkelsen i tradisjonell gassisk tro.

Hva tenker dere om forholdet mellom synd og sykdom?

Vi tenker ikke at sykdom automatisk er straff for synd. Noen ganger kan det sikkert være det, andre ganger ikke. Men vi tror at Djevelen uansett kan bruke sykdommen negativt, og at det er langt større muligheter for helbredelse eller bedre helse for pasienten, hvis man sørger for at Djevelen drives ut. Ofte må det skje mange ganger, nærmest regelmessig. Kort fortalt er ritualet sånn at vi starter med å synge, lese fra Bibelen og ha en kort preken. Så har vi eksorsismen. Det kan ta 10 minutter for eksempel. Noen roper høyt, andre ikke. Vi fremsier en fri bønn og det budskap Gud vil si gjennom oss, og så sier vi: "Djevelen ut i Jesu navn!" Ritualene er åpne for alle. Vi sier tydelig: "Jeg gjør dette i Jesu navn. Det er han som gjør dette, ikke jeg, og jeg er sendt av ham." Vi ber om syndstilgivelse på vegne av eller sammen med pasienten, ber om at Gud skal gjøre alt for dette mennesket. Så gir vi absolusjon: Jesus har forlatt din synd, men synd ikke mer. Til slutt gir

vi en oppmuntring med bibelvers, sender dem ut med Den Hellige Ånd og fredshilsen. Amen til slutt.

Føler du alltid at Gud forteller deg hva du skal si?

Nesten alltid, ja. Uansett kan jeg be for folk, om jeg ikke har et spesielt budskap til dem.

Taler du i tunger?

Nei. Både under bønner, når jeg framsier et budskap, og ellers bruker jeg mitt morsmål.

Må du ta spesielle forhåndsregler som hyrde?

Det varierer litt hvor strenge den lokale hyrdeledelse og prest er. Når vi er på jobb, har alle hvite lange klær. Vi må følge de ti bud, og ikke røyke, drikke alkohol eller ha kjæreste uten planlagt giftermål. Damene er generelt pålagt å ha langt hår og gå i skjørt, men vi er ganske mange som ikke følger det strengt. Det viktigste er at vi er en slags åndelige forbilder og må ha god kristen vandel.

Det er altså prestene lokalt som avgjør om du får ditt godkjenningsbrev før vigsling, og ditt årlige stempel i hyrdeboka - gir ikke det presten veldig mye makt?

Jo. Prestene har for mye makt. Hvis jeg kommer dårlig ut av det med presten, får jeg ikke godkjenning. Men da er det selvfølgelig mulig å bytte kirke.

Er det en ensom jobb å være hyrde?

Egentlig ikke. Vi har regelmessige samlinger lokalt, ofte en gang i uka, hvor vi ber for hverandre og tar opp ting vi synes er vanskelig. Men svært mange av oss har vanlige jobber ved siden av og derfor andre arbeidsfelleskap i tillegg. Noen hyrder har høy utdanning - andre er analfabeter. Det er fint med med en slik bredde - men vi trenger alle å lære mer om hvordan vi skal gjøre jobben vår på en god måte i møte med sårbare mennesker.

”I dag fikk jeg et djevelangrep”

– en mandagsmorgen i lokale 238

AV SUNNIVA GYLVER

Klokka er åtte om morgenen på kvinnedagen, en grå mandag i Tana. Jeg er blitt hentet av Landi - hyrde, skjønnhetspleier og misjonær - og vi har kjørt til ”lokale 238” i den fattige bydelen 67 hecetar. Vi lurer oss inn en trang og gjørmete passasje mellom noen hus og kommer i et enkelt, men stort lokale med et grovt trekors sentralt plassert over et alter.

Rommet er fullt av folk, sikkert 300 mennesker, mest kvinner. Når vi ankommer, har det vært sunget og bedt en halvtimes tid allerede, og prekenen er godt i gang. Den handler om utholdenhet i bønn. Etterpå følger nok en liten preken, om at Gud hører oss i vår nød og hjelper oss når vi ber om det. Så synger vi litt, og selv om jeg ikke skjønner all gassikken jeg synger, er det knapt en melodi som jeg ikke har hørt i gudstjenesten hjemme.

Plutselig fylles rommet av sikkert 40 hyrder som har tatt på seg sine lange hvite gevanter og stiller seg opp langs veggene i hele lokalet, i midtgangen og foran. De begynner å rope høyt, med myndig stemme, og med en hard armbevegelse som om de kaster ut noen. Og det er det de gjør. De kaster ut Djevelen. De gjentar sine rop gang på gang: ”Djevelen, far ut i Jesu navn!” Forsamlingen sitter rolig, noen med bøyd hode, andre med et blikk på nærmeste hyrde. Det er tid for syndserkjennelse og ettertanke. Etter denne felleseksorsismen begynner forsamlingen å synge salmer hvor vi ber om at Den hellige Ånd skal komme og være hos oss, mens alle som ønsker det kan komme og knele ned foran en hyrde og få forbønn med håndspåleggelse. Køene blir lange, og vi holder på sånn en god halvtime. Deretter er det kunn-

gjøringer, og vi som er der for første gang, blir bedt om å reise oss. Vi er ikke mange. Landi forteller at de fleste er her jevnlig. Vi avslutter med bønn og Fadervår, og nok en salme, og etter to timer er vi ute i Tanas travelhet igjen - mens hyrdene blir igjen inne for en egen samling i etterkant.

- ”I dag fikk jeg et djevelangrep,” sa en jeg snakket med - så selvfølgelig som at hun skulle fortelle om en forkjølelse. Man omgås åndsmaktene nokså naturlig her. Jeg kan kjenne en antydning til skuffelse over at det hele ikke var mer voldsomt, suggererende og eksotisk. Samtidig er jeg glad for nettopp det. At eksorsisme kunne oppleves så rolig, alminnelig og verdig - selv om Landi fortalte at det innimellom kan bli mer uro, hvis det er mange med psykisk sykdom der.

Jeg ber Landi å fortelle hva hyrdebevegelsen har betydd for henne, og hva hun tenker den betyr for kirken:

- ”Jeg er vokst opp med å gå i kirken på søndagene, men uten noen sterk personlig tro. Litt sånn at det viktigste var tryggheten og det sosiale - vi stakk gjerne ut under prekenen og pratet. Hyrder trodde jeg egentlig var ekstreme folk.

Som 20-åring hadde jeg et svært vanskelig år, med ekstremt stort press på jobb, hvor jeg i månedsvise måtte håndtere fortvilte mennesker som var ofre for min sjefs økonomiske underslag. Andre vanskeligheter kom samtidig. Jeg var utslitt og tom. En dag jeg kom hjem, hadde hushjelpen min lagt en liten lapp under hodeputa mi. Hun hadde sett hvor sliten jeg var. Hun var hyrde. På lappen skrev hun at hun hadde bedt mye for meg, og hun skrev en bønn

med syndsbejknelse, bønn om tilgivelse og bønn om trøst og hjelp, og ba meg be den hver dag. Jeg fant den da jeg la meg om kvelden, og jeg gråt hele natten. Det ble et vendepunkt. Selv om hun fortsatte å jobbe for meg, ble vi også gode venner, og hun tok meg med til *tobyen* (hyrdenes samlingslokale/omsorgsbyene).

Vi dro til *modertobyen* for vår del av hyrdebevegelsen, og på bussen dit traff jeg en ung jente som var helt alene i verden og i en svært vanskelig situasjon. Vi ble mer kjent i løpet av dagene i *tobyen*, og jeg inviterte henne til å komme og bo sammen med meg. Hun bodde der i tre år. Men gradvis i løpet av det første året skjønte jeg at hun var mentalt syk, og at en ond ånsnakt brukte denne sykdommen. Jeg ba til Jesus om hjelp til å håndtere det og praktiserte djevelutdrivelse ved bønn flere ganger. Når Jesu navn ble nevnt, ble hun alltid rolig og nærværende.

Jeg opplevde etter hvert et kall til å bli hyrde. Men tenkte at jeg skulle vente til etter jeg giftet meg - ha litt ungdomstid først. Reglene for hyrdene er jo ganske strenge. Men jeg skjønte at når jeg bodde sammen med denne unge jenta, var det ekstra viktig å være godt forbilde. Så jeg begynte på hyrdeutdannelsen. Min unge venninne er nå gift og bor på Guadalupe - vi har fortsatt jevnlig kontakt.

Det var ikke bare enkelt å bli hyrde når man er ung og et kjent reklamefjes fra TV. Jeg møtte en del skepsis fra kirkeledelsen i starten, men det gikk seg til etter hvert. Nå er det å være hyrde en svært viktig del av mitt åndelige liv. Det forplikter meg på en god måte. Jeg får selv hjelp til å leve rett i forhold til Gud. Og det er fint å kunne hjelpe andre mennesker. Jeg opplever at jeg som person blir mindre viktig når jeg ifører meg hyrdeklærne - da er det Jesu arbeid som skjer gjennom meg."

Dialog om dialogen

Intervju med Arild Bakke, representant for Det Norske Misjonsselskap på Madagaskar

AV SUNNIVA GYLVER

Hva er din bakgrunn for å være interessert i interreligiøs dialog - eller i "kristen-muslimske relasjoner", som dere kaller det?

Jeg er vokst opp med misjon, delvis her på Madagaskar, og fikk engasjementet for trosformidling inn i andre kulturer med morsmelken. Mitt første møte i voksen alder med muslimer skjedde på Kringsjø studentby i Oslo i studietiden. Senere var jeg aktiv i KIA (Kristent Innvandrerarbeid) i Bergen og studentlaget der. I 1982 var jeg med på en stor misjonskonferanse i Lausanne - det ble avgjørende for mitt

videre engasjement på dette feltet. Jeg skrev spesialavhandling om forholdet mellom det muslimske og det kristne Jesusbildet. Senere hadde jeg kandidatstipend og studerte de folkelige og okkulte sider ved islam.

Jeg reiste ut, og etter endt språkstudium på Madagaskar i 1996 ble jeg med i et arbeid med fokus på å bygge gode relasjoner mellom kristne og muslimer. Vi etablerte Shalom som arbeidsgren innen FLM (Den gassisk-lutherske kirke), og jeg var leder for dette arbeidet i 9 år.

Dere har valgt å ikke kalle det interreligiøs dialog. Hva legger du i det å bygge gode relasjoner?

For NMS og FLM har det en egenverdi å bygge gode relasjoner med den muslimske befolkningen på øya og bidra til fredlig sameksistens. Vi er veldig bevisste på at muslimer ikke bare er objekter for evangelisering, men mennesker vi ønsker fellesskap med.

Jeg liker begrepet relasjonsbygging bedre enn ordet dialog. Med dialog tenker mange på en slags uforpliktende ideutveksling. Men dette er mer enn det. Vi er mennesker med ulik overbevisning, som møtes i hverdagen og kan stå sammen om å utvikle lokalsamfunnet, samtidig som vi har en tro vi ønsker å formidle til hverandre. Det er mye i troen som skiller oss, men vi har også mange felles livserfaringer, av sorg, glede, håp, kriser, hverdag, som kan være utgangspunkt for samtale og fellesskap.

Kristne og muslimer kan samarbeide om mye. Vi kan stå sammen om å bygge et godt samfunn der vi bor, for eksempel i arbeidet mot narkotika- og alkoholproblemer og i HIV-relatert forebyggende helsearbeid. Jeg har selv erfaring med å grave brønner og bygge skoler sammen med muslimer. Mange av de landsbyene som Shalom har jobbet i, ligger svært isolert og har således dårlig helse- og skoletilbud. Når det eneste skoletilbudet lokalt, har vært den skolen vi har etablert, så har en generelt vært tilbakeholdne med forkynnelse og kristendomsundervisning, selv om skolearbeidet skjer i kristen regi. Mange muslimske barn har likevel kommet på søndagsskolen på frivillig basis. En trygg og positiv ramme på skolen har skapt tillit. Dessuten har kristne og muslimske foreldre et felles grunnlag i skapertroen og en felles uro over umoral.

Men ville du selv sendt dine barn på en muslimsk skole på de premissene?

Nei, jeg ville nok ikke det... Samtidig har jeg ikke vanskeligheter med å forsvare det vi gjør overfor muslimske familier, så lenge som vårt tilbud er frivillig, og vi er åpne om våre hensikter.

Hva tenker du rundt det at maktforholdet i de relasjonene dere står i, er så asymmetrisk - at dere som kirke og misjonsorganisasjon

kommer med penger og kompetanse til fattige landsbyer? Hva gjør det med relasjonen? Hvilke etiske dilemma kan det skape?

Vi er veldig tydelige på at vi er kristne, når vi går inn et sted. Vi har høy profil på vår kristne identitet. Her er ingen skjult agenda. Ingen skal føle at vi lurer oss inn. Vi stiller aldri krav til at de skal være med på andakter eller kristne aktiviteter, og vi har ikke sammenblanding av sosiale aktiviteter og forkynnelse. Dessuten er vi alltid bevisste på viktigheten av lokalt eierskap til det vi er med på å utvikle. De må bidra med noe selv fra landsbyens side, av dugnad og kanskje noe byggematerialer. Og de kan selvfølgelig si nei takk til prosjekter hvis de ikke vil. Vi har opplevd avvísning et par ganger, og da respekterer vi jo det.

Vi har stadig diskusjoner internt i FLM rundt disse tingene. Mange gassiske medarbeidere vil ha mer direkte misjonering også i forbindelse med slike skoletilbud og andre sosiale aktiviteter.

Hvis man går inn i kjernen i islam, så er den en universell, ekskluderende religion på samme måte som kristendommen. Jeg er oppatt av at muslimen skal ha samme rett som jeg til å vitne om sin tro på en slik måte at det kan føre til omvendelse. Jeg aksepterer at muslimen har det som intensjon og mål, på samme måte som jeg har det.

Hva er etter din mening viktig når man skal bygge gode relasjoner?

Det er viktig å lytte til hverandre, og å vise respekt for hverandres trosgrunnlag. For meg er det uaktuelt å kritisere Muhammed eller si noe negativt om Koranen. Jeg deler min tro, og jeg er villig til å lytte til hva muslimer vil fortelle om sin tro. Dessuten må vi sammenligne likt med likt, ikke sammenligne det verste i islam med det beste i kristendommen, for å si det sånn. Det samme gjelder når vi sammenligner tekster i henholdsvis Bibelen og Koranen. Og hver på vår side må vi definere hvor langt vi kan gå, og hva som er viktig for oss - hvor vi kan komme hverandre i møte. Jeg har gode erfaringer med å bygge bro til muslimske miljøer, og jeg har også opplevd sterke eksempler på at muslimer kommer oss i møte. En gang kom vi for eksempel til en landsby midt under Ramadan, hvor menn og kvinner tok på alvor

budet om faste. Men i glede over at vi kom på besøk, gikk kvinnene i gang med å lage mat til oss, selv om de selv ikke kunne spise midt på dagen. I en annen landsby hadde vi vært på omvisning og hatt samtaler om samarbeid om etablering av en skole og en helsestasjon. Den muslimske landsbylederen ville gjerne vise oss hjemmet sitt. Der var det selvfølgelig flere muslimske plakater med koranvers på. I sitt eget hjem spurte så denne lederen om ikke jeg kunne be for ham og hans familie. - Det kan jeg, svarte jeg, men da må jeg be som jeg pleier, i Jesu navn. Han sa det var greit, og jeg kunne frimodig be i Jesu navn for mannen og hans nærmeste.

Hva er målet med arbeidet? Er det fare for å bli uryddig når man både har en humanitær, sosial rolle og et misjonsperspektiv?

Vi har et dobbelt siktemål. Målet er å bygge fredelig sameksistens mellom kristne og muslimer gjennom en holistisk tilnærming, samtidig som vi vitner om Jesus som veien til fred med Gud. Derfor navnet Shalom - det er et dobbelt fredsperspektiv i dette. Jeg opplever ikke at vi er uryddige så lenge vi er tydelige på vår identitet og på hva vi kan bidra med. Det å bygge gode relasjoner og å skape fredlig sameksistens er et viktig mål i seg selv.

Det finnes to ytterpunkter i vårt forhold til muslimsk tro: det å harmonisere og det å demonisere. Jeg har ikke noen tro på å harmonisere mellom kristen og muslimsk tro, å tolke inn kristne motiver i Koranen for eksempel. Men vi må heller ikke demonisere

Koranen. Vi må ta på alvor både vår egen tradisjon og muslimenes forståelsesbakgrunn. Jeg tror heller ikke på å være polemiserende. Det er ikke noe poeng for meg å vinne en diskusjon om religion. Man kan vinne en diskusjon, men tape en venn. Vi må bygge med murer. Vi bor jo sammen i en global landsby.

Hva er drivkraften for deg i dette arbeidet? Tror du at muslimer går til helvete?

Drivkraften for meg er ikke helvetesfrykt. Heldigvis er det ikke jeg som skal dømme mennesker. Det er ikke min oppgave å sette grensene for hvem som er innenfor og utenfor. Det jeg forholder meg til, er at Bibelen tydelig bevitner at Jesus er eneste vei til fred med Gud. Misjonsbefalingen gir oss i oppdrag å bringe evangeliet til alle.

Jeg tenker jo at jeg har noe godt å gi. I samtaler med muslimer opplever jeg at mange er redde for fortapelse og strever med at de ikke kan ha frelsesvisshet. De kan gjøre mange gode gjerninger, men Allah står fritt til å vurdere det som godt nok eller ikke. Bildet med vektskålen er mye brukt, at menneskets gode og onde gjerninger vil bli veid på hver sin skål på vekten på Dommens dag, og hvis det er balanse mellom gode og onde gjerninger, så går det nok bra.... Men det er regnet som dødssynd å ha frelsesvisshet i islam. Annerledes da med den kristne tro. Det er altså ikke frykt, men noe positivt som driver meg, ønsket om å dele det beste jeg har. Min oppgave er å forkynne evangeliet, og så er resten opp til Gud.

SØNDAGSTEKSTEN

Tore Skjæveland, Ingvild Helene Mydske Fallegård, Dag Øivind Østereng og Kjell A. Skartseterhagen

5. søndag etter påske

9. mai 2010

Preiketekst: Matt 6,6-13

Dan 6,4-12

Rom 8,24-28

Fadervår - kjent og kjær, men i bruk?

Ja, for ein viss generasjon. Men no nyleg vart ein konfirmantklasse på 23 spurd om dei visste om nokon i familien, en bestefar eller ei tante, som bad. Ingen visste om det. Det er ein ny generasjon; slik var det ikkje før; det var i alle fall nokon i ein klasse som kunne dra fram ei bedande besemor. No er me komne til generasjonen som har gått på skulen etter L97, som aldri har opplevd Fadervår som start på skuledagen, og som i KRL og RLE berre har blitt orientert om, men aldri lært Fadervår som bøn - før i konfirmasjonsundervisninga. Og skulen speglar samfunnet, slik at det er mange av dei som heller ikkje utanfor skulen har opplevd Fadervår som ei kvar dagsbøn, men som assosierar orda med gudsteneste og liturgisk bøn, eller meir negativt: som ei ramse med ord. Slik er det truleg med mange av dåpsforeldra og fadrane og. Trongen for trusopplæring i gudstenesta vert stadig meir tydeleg.

Samstundes har me enno mange av ein generasjonen som har levd med Fadervår all sin dag og har eit nært og personleg forhold til bønna og orda. Men ein må ikkje gløyma at det finst mange kristne som synes det med bøn er vanskeleg, som synes dei ikkje får det til.

Kva skal ein seia om bøn til ei så differensiert forsamling?

Tankar om teksten

Teksten er ein del av Jesu undervisning av læresveinane i Bergpreika. Fyrste del av kapittel 6 tar for seg tre vanlege religiøse praksisar, gåver til dei fattige, bøn og faste og Jesus gjev eksempel på korleis dei kan utførast feil og rett. Bønna får størst plass. Ser me på strukturen i desse versa kan dei delast inn slik:

Praktisk tilrettelegging v 6

Åtvaring mot feil fokus v 7

Barneforholdet v 8-9a

Tilhøvet mellom oss og Gud v 9b-10

Vårt liv v 11-13a

Lovprising v 13 b

V 6: Jesus startar ikkje med orda i bønna, men med praksis: Finn ei tid (når du vil be); finn ein stad (rommet ditt); legg forholda til rette (gå inn, lukk døra). For bøn skjer på grunn av forholdet til Gud og ikkje til andre menneske, og det skal Gud løna deg for.

V 7-8: Bøn er allmennmenneskeleg; det finst i alle religionar, fordi me treng ein måte å påkalla og koma i kontakt med våre gudar, særleg dersom ein tenker at Gud er fjern. Men det skal ikkje vera fokus for den kristne; det dreier seg ikkje om å gjera det på rett måte eller minna Gud om noko. Fokus er på at Gud er Far, ser oss og veit kva me treng. Difor er det i desse versa heller ikkje tale om å bli bønhyrd slik som seinare i Bergpreika i Matt 7,7-11. Det er eit

spørsmål som Jesus plasserar hos heidningane. Han seier at dei trur dei vert bønshøyrde berre dei brukar mange ord, men han gjev ikkje noko alternativ måte å bli bønshøyrd på. I staden seiar han at Far veit kva me treng før me bed, og tar eigentleg vekk behovet for å be for å få det ein treng.

Kvifor skal me be, om det ikkje er for å bli bønshøyrd? Kva er då målet med bønna? I boka "Fra bønnens verden" definerar Ole Hallesby bøn som "å lukke Jesus inn" og brukar Op 3,20: "Sjå, eg står framfor døra og bankar. Om nokon høyrer mi røyst og opnar døra, då vil eg gå inn til han og halda måltid, eg med han og han med meg."

V 9a: At bøn er relasjon vert understreka ved bruken av Far. Det er Jesu bønenspråk, som læresveinane får lov å bruka for å visa det nye forholdet til Gud som Jesus gjev, som born i eit fortreuleg foreldre-bornforhold - jfr. Gal 4,6: "Og sidan de er born, har Gud sendt sin Sons Ande inn i hjarta våre, og Anden ropar: «Abba, Far!»" og Rom 8,15-16: "For de fekk ikkje den ånda som slavane har, så de på nytt skulle leva i frykt. Nei, de fekk den Anden som borna har, den som gjer at vi ropar: «Abba, Far!» Anden sjølv vitnar med vår ånd at vi er Guds born."

Bøneropet «Abba, far!» var eit kjenneteikn for dei truande. Samstundes vert Guds majestet markert med "i himmelen"

V 9b-10: De tre følgjande bønene er med å visa kva forhold det skal vera mellom oss og Gud, kven som skal framhevast, helgast, og kven sin vilje som skal skje.

V 11-13a dreier seg om vårt liv, om det som trengs på livsvegen. Her kunne ein jo tenka seg at det var vist til boda, i alle fall kjærleiksbodet, og at det var bøn om kraft eller bøn om å skjerpa seg, slik som i mange syndsvedkjeningar, men det er ikkje noko av det. I staden er det bøn om mat/livsopphald, bli bevart frå det vonde, unngå freisting og å få tilgjeving. Det einaste som vert formulert som eit krav til vår innsats er "slik vi og tilgjev våre skuldningar." Det er med å framheva tilgjeving som svært viktigaste i relasjonen frå Gud til oss og oss til andre. Lovprisinga i v 13b er ikkje med i dei eldste handskriftene, men avsluttar bønna med fokus på Gud og ikkje oss sjølv.

Tankar om preika:

Dette er ei bøn som der omsetjinga har vorte diskutert mykje og mange har synspunkt på endringane som har kome med nye omsetjingar. Det er tankevekkande at når det gjeld Fadervår, har det faktisk aldri kome ut to bibelomsetjingar på rad med same ordlyden i dette landet. Det fortel om at språket som stadig utviklar seg, og at det er vanskeleg å omsetja presist og godt. Det kan vera eit poeng å gå inn på dei endringane som har skjedd i omsetjinga frå 2005, særleg dersom det er ein vaksen kyrkjelyd.

Preika må likevel ikkje stoppa i det språklege, men må enda i kva bøn og Fadervår skal vera for oss, særleg dersom konfirmantane og dåpsforeldra er der. Her kan Luthers katekismar vera til hjelp dersom ein går gjennom bøn for bøn. Men ein kjem nok ikkje utanom å ta opp heidningane sitt spørsmål om bønensvar. Då gå det an å visa at Bibelen gjev oss klare oppfordringar til og be og løfter om svar sjølv om resultatet kan bli forskjellig. For konfirmantane sin del bør ein parafrasera det viktigaste av forteljningane og ikkje rekna med at dei kjenner dei, dermed vert dei inkludert og får utvida bibelkunnskapen.

Eit forslag på forteljningar som kan brukast til å belysa bønensvar.

I. Far veit kva ein treng før ein bed: Luk 19, 1-10: Sakkeus i treet - visste Jesus kva han trengte før han bad?

II. Bønensvar som tar tid: Joh 5,2-15: Om ein som hadde vore sjuk i trettiåtte år.

Eller: Matt 9, 20-22: ei kvinne som hadde lide av blødingar i tolv år.

III. Bønensvaret som ikkje kom: Jesus i Getsemane: Matt 26,39: "Så gjekk han eit lite stykke fram, kasta seg ned med andletet mot jorda og bad: «Far, er det råd, så lat dette begeret gå meg forbi! Men ikkje som eg vil, berre som du vil.»"

Paulus som hadde ein torn i kroppen: 2 Kor 12,8-9: "Om denne bad eg Herren tre gonger at han måtte vika frå meg. Men Herren sa til meg: «Min nåde er nok for deg, for krafta blir fullenda i veikskap.» Difor vil eg helst vera stolt av veikskapen min, så Kristi kraft kan bu i meg."

Undervisning om bøn må og vera praktisk slik som Jesus var. Nokon har ein vane som skal bekreftast; andre skal tilskundast til å

etablera ein vane; atter andre skal trøystast i sine nederlag og mangel på vane. Ulike bønnetradisjonar må visast fram. Både faste bønner og frie ord og stille sukk kan vera min samtale/relasjon med Gud. Hallesby sa: "Fra gammel tid har man kalt bønner sjelens åndedrett... Nå er bønner... det organ som slipper Kristus inn i vår visne og tørre sjel," og "Ettersom vi lærer Jesus bedre og bedre å kjenne, vil vår bønn bli en stille, fortrolig og lykkelig samtale med ham, vår beste venn, om de ting som ligger oss på hjertet."

Forslag til disposisjon:

1. Bøn, kva er det?
 - våre spørsmål om bøn. Bibelens løfte, Bibelens svar.
 - bønnesvar kva er det? Tre ulike svar frå Bibelen. Op 3,20 og Jesus sitt svar gjennom Fadervår.
2. Det aller viktigaste: Barnekår og tilgjeving
 - relasjonen mellom oss og Gud
 - omsorg for livet
 - lovprising
3. Slik skal du be, det er ein truspraksis
 - å bestemma seg for tid og stad, eller når som helst
 - faste ord eller eigne tankar, ulike bønnetradisjonar

Til gudstenesta

Kanskje forbøna den dagen kan modellerast etter Fadervår, der ein kan bruka eigne ord på det som ledda i Fadervår handlar om. Aktuelle salmar er:

- NoS 718 Kjære Gud når eg bed
- S97 47 Det er makt i de foldede hender
- NoS 416 Alltid freidig
- NoS 311 Himmelske Fader
- NoS 453 Kor Stort min Gud at eg ditt barn får vera

TOR SKJÆVELAND
Seksjonsleiar for kyrkjefag,
Björgvin bispedøme

Kristi Himmelfartsdag

13. mai 2010.
Salme 110, 1-4
Ef 1, 17-23
Apg 1, 1-11

Momenter fra kollektbønn: "Du har opphøyet din Sønn Jesus Kristus fra fornedrelse og lidelse og gitt ham et evig herredømme. ... å forkynne omvendelse og syndenes forlatelse for alle folkeslag."

Til dagen:

Hvilken merkelig dag den er, Kristi Himmelfartsdag. Den har fått noen morsomme navn, så det er kanskje sant at kjært barn har mange navn. Uansett, så er det den helligdagen, fridagen i vår norske kultur, som har det mest kristelige navnet. Første juledag og første påskedag kan ikke måle seg med "Kristi himmelfartsdag" som så konkret og liketil forteller hva som skjedde denne dagen. Allikevel må vi vel innrømme at denne vakre fritorsdagen i mai ikke er den mest kjente kristne høytidsdagen, og det ligger kanskje skjult for oss hva som er Kristi himmelfartsdags betydning for oss som kristen kirke.

Kontekst for gudstjenesten:

Mange steder er dette en dag for friluftsgudstjeneste og deltagelse av speidere; noen starter tidlig på morgnen, andre kl 11. Den fineste tradisjonen jeg har fått oppleve på Kristi himmelfartsdag, er fra min tid som prest i Sverige - ute i Gøteborgs skjærgård, med morgengudstjeneste kl 9, helt nede ved vannkanten, friluftsgudstjeneste på brygga, med akkompagnement av bygdelagets musikkorkester og dans og frokost ved havet etterpå.

Kirkehistorien forteller oss at denne dagen som feires 40 dager etter 1. Påskedag, har røtter tilbake til 300-tallet.

Til Lesetekstene:

I salmeteksten fra det gamle testamentet skuer vi inn i en hellig samtale i himmelens tronsal. Guddommens storhet beskrives i denne teksten ved at fiender skal bli lagt under ham, og hans folk skal tjene ham. Ordlyden er hentet fra krigens hverdag, "å ruste til kamp", "herske blant dine fiender", "mektig konge-

stav”, ”den dagen du mønstrer din hær.”

Noe av tematikken fra krigen møter oss også i den andre leseteksten fra Efeserbrevet, men der mer satt i et åndelig perspektiv, fra vers 21. Deler av denne teksten kan med fordel brukes som del av forbønnen i dagens gudstjeneste v 17-19a.

Preken

Apostlenes gjerninger begynner der evangeliene slutter. Nå får vi fortsettelsen, men før vi fortsetter, skal vi se litt på hvordan Jesu himmelfart beskrives i evangeliene.

Hos Matteus er parallellen til dagens prekenetekst Misjonsbefalingen. Det verdensvide perspektivet tas inn i Jesu avskjedstale til sine disipler og det viktige løfte om ”alle dager inn til verdens ende”.

Hos Markus er det et lignende misjonsoppdrag som gis disiplene. Oppdraget følges av ord om tegn som skal følge dem, og at Jesus ble tatt opp til himmelen og sitter ved Guds høyre hånd. Det interessante kommer i siste vers hos Markus; der iverksetter disiplene Jesu oppdrag. De går ut og forkynner, og Herren selv virker med dem. Gudsnærværet understrekes hos både Matteus og Markus, også etter at Jesus ikke lenger konkret går på jorden.

I Lukas-evangeliet knyttes igjen himmelfarten opp mot oppdraget om å vitne like til jordens ender, og løftet om Den Hellige Ånd gjentas.

Også hos Johannes sendes disiplene ut med et oppdrag, men i en annen form enn hos de andre, jfr. Joh 20,21. Disse parallelltekstene er det fint å ha som bakteppe til dagens prekenetekst.

Prekenmomenter:

Disiplene etter opplevelsen på fjellet: Fra vers 12 står det om hvordan disiplene handlet etter denne spesielle opplevelsen på Oljebjerget. Hos Lukas, i de to siste vers i hans evangelium, står det skrevet om det samme temaet. Disiplene vi møter hos Lukas, har en helt annen sinnstemning enn disiplene vi møter gående til graven påskedag, og faktisk også annerledes enn da de gikk hjem fra graven. På veg til var de sorgtunge og triste, på veg hjem stumme av forundring. Johannes skriver etter de hadde møtt den oppstandne i hagen: ”Disiplene gikk

så hjem.” (Joh 20, 10) Jeg ser for meg at de var fortumlet og måtte hjem og summe seg litt før de kunne begynne å fortelle. Nå har tiden gått; de har summet seg; de har møtt sin Herre og Frelser flere ganger; nå er de også på hjemveg etter opplevelsen på Oljebjerget, men denne gangen er de glade der de drar tilbake til Jerusalem. Lukas forteller om deres glede, Acta teksten om at de holdt sammen og var utholdende i bønn. Fellesskapet bærer når opplevelsene er for store for oss. Nå er de glade sammen, og deres glede står i skarp kontrast til følelsen de hadde langfredag. Da hadde de mistet sin venn; nå var de overbevist om at dette var noe annet. De hadde ikke mistet ham; han levde, men var sammen med dem på en annen måte. Etter Kristi himmelfart opplevde ikke disiplene at de var alene.

Det himmelske flertall: Apostlenes gjerninger har ikke med noe om hva som skjer med Jesus etter at han er løftet opp til himmelen. Men evangeliene og brevene i Det Nye Testamentet sier det slik vi sier hver søndag i trosbekjennelsen ”sitter ved Faderens høyre hånd”. Jesu opphøyelse fra fornedrelse, lidelse og død til å trone ved Faderens høyre side er en enorm reise. Fra gravens mørke til Oppstandelsens lys til Himmelerikes evige lys. Vi kan gå tilbake til Det gamle testamentet og Salmenes bok og veve teksten inn i prekenen. Vi dveler kanskje ikke så ofte ved det himmelske flertall. Selv har jeg oftere forkynt Jesus som menneske enn Jesus som Gud, men i dag, på Kristi Himmelfartsdag, er det Jesus som Konge som kan forkynnes. Se på Salme 47 for eksempel! Her hylles Gud som Konge og hersker over alle folk. Lovsanger hvor Herrens herlighet er det fremtredende, passer godt i dag.

Jesu inntog i himmelen gir det kristne håpet liv. Han som brøt dødens lenker for oss, åpnet samtidig veien til Guds evige rike. En dag skal også vi som er hans barn, få en plass i Guds evige rike.

Oppdraget: Kristi himmelfart knyttes til oppdraget om å vitne, forkynne, fortelle om Jesus i Jerusalem og hele Judea, i Samaria og like til jordens ender. Misjonærene bør løftes fram i denne gudstjenesten, i prekenen og også i menighetens forbønn. Har menigheten et misjonsprosjekt, kan også dette være tema for

gudstjenesten. Evangeliet gjelder for alle folkeslag, og vi som har hørt det, er forpliktet på å dele videre. Tenk om disiplene på veg ned fra himmelfartopplevelsen kan være vårt forbilde - glade og fulle av mot. De hadde sett Jesus rykkes opp til himmelen, men de var trygge i troen på at de ikke var alene. Guds nærvær er hos den som forteller om han og vitner om han.

Løftet: "Jeg skal ikke la dere bli igjen som foreldreløse barn, jeg kommer til dere." (Joh 14, 18) - "Jeg er med dere alle dager, inntil verdens ende." (Matt 28, 18-20) Apostlenes gjerninger skriver også om løftet om Guds nærvær, om Den Hellige Ånd.

Kristi himmelfartsdag markerer at Jesus forandres. Han som evangeliene forteller om, han som tok bolig iblant oss, ble ikledd kjøtt, inkarnert, han var som oss. Han var bundet av tid og rom, bosatt og på reisefot i det gamle Palestina. Nå forandres dette. Gjennom Oppstandelsen og Himmelfarten rykkes Jesus ut av vår forståelseshorison, ut av vår virkelighetsforståelse; han er ikke lenger en av oss, ikke lenger bundet av tid og rom. Han er opphøyd til Guds side - herliggjort og med ære og glans. Her er vi ikke lenger lik vår Herre og Mester; vi deler ikke lenger de samme livsvilkår. Men forskjellen og ulikheten til tross: Vi er ikke forlatt og satt igjen som foreldreløse barn. Løftet om Den Hellige Ånd er gitt oss. Med forventning ser vi fram mot pinsens under.

Kristi himmelfartsdag forteller oss at når Jesus nå ikke lenger er bundet av tid og rom, er han for alle, alltid. Det er vårt vitnesbyrd fra Jerusalem, Judea, Samaria og like til jordens ender.

**INGVILD HELENE
MYDSKE FALLEGÅRD**
Sjømansprest i Houston

6. søndag etter påske

16. mai 2010

Prekentekest: Joh 17,18-26

Lesetekster: Sak 14,7-9 og Ef 4,1-6

"At de må være ett ..."

6. søndag etter påske er siste søndag i påskerekken. Kristi verk er allerede kronet med hans himmelfart. Tilbake står hans disipler og venter på kraft fra det høye for å utføre den gjerning som ligger framfor dem. Guds åpenbaring i Jesus Kristus er fullbrakt på alle måter (med unntak av hans gjenkomst og dom). Alt hva kirken skal ha til liv og oppdrag, ligger klart til å utfolde seg i den misjon som kirken skal ha med evangeliet. Og som grunnvilkår for dette livet i Herrens tjeneste er det at kirken må være ett, slik Jesus ber: "Må de alle være ett, slik du, Far, er i meg og jeg i deg. Slik skal også de være i oss, for at verden skal tro at du har sendt meg." Allerede før kirken er utrustet til oppdrag, er kirkens oppdrag definert som *communio*, enhetens fellesskap med den treenige Gud og med hverandre. Fokuspunktet denne søndagen ligger her på kirkens enhet, og skulle jeg gi denne søndagen et særegent navn for anledningen (siden det er en tilleggstekst som er evangelium), så vil jeg rett og slett kalle den for *enhetssøndagen*. Dagens tradisjonelle navn er *Exaudi* (av Sal 27,7 - Hør meg, Herre, når jeg roper) og bærer ellers i seg forventningen om Den Hellige Ånd.

Tekstmerknader

Vår tekst begynner i v 18. Dette verset (Se også Joh 20,21) er etter mine begreper et av de mest grunnleggende ordene i hele Det nye testamentet for forståelsen av kirken. Kirken er sendt! Grunnordet i vers 18 er verbet *apostello* og understreker at kirkens karakter av å være apostolisk ikke bare har med apostlene (in persona) å gjøre, men med sammenhengen i Kristi sendelse av Faderen. En apostolisk kirke vet hvor den henter sitt oppdrag og mandat fra, og må derfor stå i kontinuitet med den sendelse som kommer direkte fra Kristus via apostlene for å være en sann apostolisk kirke. Når vi bruker adjektivet apostolisk om kirken, er dette en erkjennelse av at kirken ikke kommer nedenfra, men ovenfra. Kirken er sendt og har sitt opphav i Guds person!

I vårt tekstavsnitt er det mange *at-* og *for at-*setninger, og noen er nedtonet i siste oversettelse fra Bibelselskapet av hensyn til norsk språkfølelse, men Norsk Bibel har ivaretatt nærheten til det greske *hina* på en tydeligere måte, noe som følgende eksempler viser. Vers 21a ... *at* alle må være ett, v 21b ... *at* også de må være ett i oss, 21c ... *for at* verden skal tro, 22 ... *for at* de skal være ett, v 23a ... *for at* de skal være fullkomment til ett, v 23b ... *for at* verden kan kjenne *at* du har utsendt meg, 24a ... *at* de som du har gitt meg, 24b ... *for at* de skal se min herlighet, 26 ... *for at* den kjærlighet du har elsket meg med, skal være i dem.

Enheten det her handler om, er av grunnleggende betydning for kirkens egen troverdighet. Dette er budskapet i denne hyppige bruken av *at/for at* (*hina*). Jesus kan ikke få knyttet kirkens *forutsetning* for dens eksistens nærmere sin egen person enn å tale om denne enheten. Det er denne tankegangen som går igjen i det paulinske uttrykket "i Kristus" og det kroppslige bildet av kirken som Kristi legeme. Kirkens hensikt er å forenes med Kristus, og derfor virkeliggjør kirkens samtidig sin misjon og *hensikt* gjennom denne enheten med han.

Momenter til prekenen

Hvor ble det av enheten? Hvor blir det av enheten? Hvem lengter etter den enheten som Kristus ber så inderlig om i sin bønn? - 1900-tallet skulle bli enhetens århundre. Det var den optimistiske visjonen til mange kirkeledere ved begynnelsen av det forrige århundret. Den økumeniske bevegelse fikk vind i seglene. Pionerene bak bevegelsen hadde visjoner om en ny tid for kirken og kirkens enhet. I Norge stod blant annet biskop Eivind Berggrav fram som en økumenisk kirkeleder av dimensjoner, ikke minst i etterkrigstiden. Mange var de bevegelses og personer som gjennom 1900-tallet talte sant, varmt og ekte om kristen enhet og enhet mellom kirkene. Også den romersk-katolske kirke fikk sin økumeniske fornyelse gjennom andre vatikankonsil. Ånden var enhet. Hvor ble den av? Hvor blir den av? Hvem lengter - som Jesus - etter enheten i kirken? Står vi nærmere troen på forening mellom kirkene i dag enn for hundre år siden? Hvordan kan vi arbeide for at Jesu bønn om enhet, kan bli vår?

I en vakker liten bok av teologen Raymond E. Brown skriver han noen alvorstunge ord om den *metanoia* (sinnforandring/omvendelse) som alle kirker må igjennom for at kristen enhet skal bli mulig. Han tar til orde for en ny metodikk i kristent enhetsarbeid, nemlig at vi som kirke ikke lenger leser Bibelen med sikte på å hevde vår rett, men leser Bibelen med sikte på å se hvor vi selv har tatt feil. Hva er det i "vår" kirke som gjør oss splittet fra de andre? Hva er det vi har bidratt med til større avstand mellom kirkene? Den økumeniske bevegelse er primært ingen festreise, men en botsreise, fordi det er synden som splitter oss, og enhetsarbeidet begynner med erkjennelse av vår egen synd. Da skapes rom for forsoning og fornyet fellesskap.

Jesus ber for oss. Han ber om en enhet som henter sitt forbilde i Gud selv, i relasjonen mellom personene i treenigheten. Og denne enheten er ikke en enhet vi kan skape, men bare søke og motta som en gave når Gud vil dele den med oss. Den enheten Jesus taler om, er noe gitt og som har sitt opphav i Gud selv og blir sendt oss av Jesus gjennom apostlene. Kristen enhet finner derfor sin vei til oss gjennom mottakelse av det som er sendt og gitt videre (tradert) til oss av det som bærer apostolisk kjennetegn.

Til gudstjenesten

Dette er dagen for besinnelse på vår kirketenkning i gudstjenesten og en ypperlig søndag for menighetene til å markere økumenisk vilje og engasjement. Derfor vil jeg oppfordre til at det denne dagen blir feiret felleskristne, økumeniske gudstjenester. Det bør holdes nattverd, men etter god økumenisk skikk inviteres til velsignelse av, ikke kommunion med, de kirkesamfunn vi ikke står i avklart økumenisk kommunion med. Selv om Den norske kirke har åpent nattverdbord, skal vi ta det økumeniske enhetsproblemet på alvor; derfor er fellesskap i gudstjeneste, men ikke i nattverden et sterkt og talende tegn på vilje til forsoning, uten å sette strek over det som ennå skiller, og som kaller oss som kirker til å søke etter enhetens vei som én apostolisk kirke.

Vi er i påsketiden og vi må fortsatt beholde festserien til over pinsefesten. Bruk *fredslitani*et som forbønn. Den er en økumenisk bønn og

bærer i seg enhetens ånd. Offertoriesalmen denne søndagen kan vanskelig gå forbi bønnesalmen "Jesu disipler" (NoS 143). Den står som et ekko av Jesu bønn i dagens evangelium.

Inngangssalme

171 Guds kyrkje syng kring vide jord

Hovedsalme

533 Kristne, la oss søke sammen

Før preken

541 Herrens kirke er på jord

Etter preken

551 Herre, din apostelskare

Forbønn

952 Fredslitniet

Offertoriesalme

143 Jesu disipler

Under nattverd

537 Guds kirkes grunnvoll ene

Slutningssalme

534 En Gud og alles Fader

DAG ØIVIND ØSTERENG
Sokneprest i Høle

17. mai 2010

Johannes 12,35-36

Dager og tradisjoner

Tradisjoner, høytider og festdager er ikke uproblematisk. I prostilaget vårt diskuterte vi en gang et litt underlig spørsmål: Hvilken kirkelig handling er kjedligst? En svarte vigsel. Hvorfor? - Fordi det da bare er én følelse tillatt. Er det slik med 17.mai også?

Rundt høytider og festdager finnes også et drag av smerte, følelse av å være utenfor noe og frustrasjoner i forbindelse med å yte det dagen krever. En festdag vil prøve å få fram den fullkomne lykke, og modus skal være nytelsens. Men når scener ikke tilsvarer våre følelser og vår sanne situasjonsopplevelse, kan gleden få bismak. Dagen skal ikke feires ved å tvinge folk inn i roller, men feires med, innsikt - slik at vi får satt det som er sant og rett, i fokus. Dagens tekst kan hjelpe oss i dette.

Tradisjoner brytes og fornyes, og vi tvinges til å tenke nytt i forhold til vaner. Kanskje vil noen heller feire 17. mai med stille kveldsbønn og vandring i skogen enn barnetog og familiegudstjeneste: Det er lov! Grunnlov! I Nittdal har en enkel forbønngudstjeneste, uten liturgisk champagne, fått god respons.

Martin Modeus sier i sin store bok "Tradition og liv" (s 155) at de fleste land har tre ulike nasjonale festsykluser:

Naturens fester: Der markeres overgang mellom årstider og begivenheter knyttet til jordbruket. Den andre er de religiøse festene. Den tredje er fester knyttet til den nasjonale historie der det knyttes et bånd mellom fortid og nåtid med utblikk framover: *Vi fikk vår frihet - la oss holde den høyt i ære - slik at våre barn og barnebarn...* Samtidig får vi i "the global village" en ny syklus med fester som har et internasjonalt preg; FN-dagen, kvinnedagen, arbeidets dag - *den internasjonale ... -dagen*. Både gledelige og tragiske, historiske hendelser kan gi opphav til en feiring/markering.

En gjennomtenkt kirkelig feiring av dager som ikke er rent kirkelige festdager, er aktuell skaperteologi felt ned i liturgisk språk og kan hjelpe oss til å se evangeliets bredde: Alt angår ham som er skaper, frelser og forløser. Hvordan Gud handler i historien, er en velkjent teologisk utfordring - men at historiske hend-

elser og folkelige begivenheter skal tolkes i ordets lys, er kirkens oppgave i verden; og med stikkordet "lys" er vi brått over i teksten:

Tekst og sammenheng

Tekst og sammenheng viser oss sterkt hvor kort vei det er mellom fest og splittelse. Våre to vers, Joh 12,35-36, står i en replikkveksling som skjer i det den berømte kirkelige kunngjøring "Timen er kommet," har skjedd i det offentlige rom. Vi får høre hvetekornets lov og om sjelen som er fylt av angst. Vi tenker: Å feire med en slik Getsemane-tekst synes fjernt. Her trengs det opplysning:

- *Jesus svarte: "Ennå en liten stund er lyset hos dere. Dere må vandre mens dere har lyset, så ikke mørket faller over dere. Den som vandrer i mørket, vet ikke hvor han går hen. Tro på lyset mens dere ennå har lyset, så dere kan bli lysets barn."* Da Jesus hadde sagt dette, gikk han fra dem og skjulte seg for dem.

Vi er i slutten av Johannes-evangeliets første del, der vi kan si at "den gode hyrde" åpenbarer sin herlighet for folket i tegn og (sam)taler i all offentlighet. Det er ikke disiplene han har som tilhørere her - det er en internasjonal ansamling av folk. De han svarte, var noen grekere i mengden, som hadde henvendt seg til disiplene ved Filip for å få tilgang til Mesteren.

Vi er også like før den delen av evangeliet som kan avgrenses med kapitlene 13-17, og som innledes med fotvaskingen, en symbolsk handling som kan brukes som nøkkel til å forstå lidelseshistorien som følger rett etter, kapitlene 18-20. Sammenhengen er her mettet av symbolske handlinger, og det like før vår tale: Joh 12,1-11 skildrer at Jesus blir salvet i Betania, og i 12,12-19 blir vi vitne til hosianna-rop og inntog i Jerusalem, en scene som forresten kan gi gode assosiasjoner til 17. mai-feiringen - og det er i denne mengden disse grekerne finnes.

Vi møter altså en Jesus som så vidt har fått steget ned av eselet og straks omringes av påtrengende, sensasjonshungrige og ubeskjedne utlendinger.

I talen bevarer han konsentrert ro og fatning: Vi møter en mester som er seg sin unike stilling i forhold til Far bevisst, sitt oppdrag i den vitale forbindelse bevisst - og samtidig ultivert

og sårbar. Han synes å ville understreke: Ta ikke ting som en selvfølge! Nå har dere sjansen! Nå er lyset hos dere! Vandre mens dere har det - mørket kan komme! Etter talen går Jesus og skjuler seg, og denne hoveddelen avsluttes under overskriften "Vantro og dom" (Joh 12,37-50), som trekker en sluttlinje og en konklusjon for Jesu offentlige virke: "*Den som ser meg, ser ham som har sendt meg*" (v 45) - etterpå trekker Jesus seg unna offentligheten og inn til fellesskapet med disiplene til den time som da er kommet (13,1).

Prekenrefleksjon: Spørsmål og svar

Vår prekentekst er svaret på et spørsmål. Den innledes jo med: "Jesus svarte." Spørsmålet er da selsagt: Hva var spørsmålet?! I teksten er det noen i mengden, som stiller et spørsmål om hvorfor Menneskesønnen må bli "løftet opp," når denne jo skal leve for alltid - og hvem er denne Menneskesønnen?

Spørsmål og svar! Hva er våre spørsmål i dag? Og når vi preker eller tekstmediterer over denne teksten - hvilke spørsmål er det da vi svarer på? Er det aktuelle spørsmål? Er det noen som stiller dem? Hvilke spørsmål er Grunnlovsdagens spørsmål?

Det er mange spørsmål som nå reiser seg! Så kanskje vårt prestekall på 17. mai ikke er å svare - siden Jesus svarer - men, i ibsens ånd, å spørre.

Prekenidé: Å feire lyset.

Det norske ordet "feire" kan gi feil assosiasjoner i en del sammenhenger. På engelsk vil man si "celebrate the passion, death and resurrection of our Lord" - mens det på norsk vil virke fremmed å "feire Jesu lidelse". Men det er ordet som bedrar. Til grunn for ordet ligger det latinske *C e l e b r o* - som ved nærmere ettersyn har en del betydningsnyanser som gir mening på en Grunnlovsdag:

Innfinne seg til noe i tallrik mengde - vise deltakelse - festligholde - belive, oppvikke, opplive - gjøre noe kjent - høytideligholde - forherlige, berømme - og interessant nok: bringe i stadig anvendelse - gjøre alminnelig.

Om dagen vi feirer, ikke er direkte knyttet til den religiøse festsyklus eller en kirkelig begivenhet, så opphører ikke påskemorgen å være sentrum i all liturgisk feiring. Her møter

”lyset” oss aller sterkest. Å feire lyset som er hos oss, er å vise deltakelse, gjøre det kjent, høytideligholde det, men også å ikke ta det som en selvfølge.

Siden tekstens sammenheng ikke er uten strid, kan en med frimodighet, også på 17. mai, minne om at påskens lys er sterkere enn alle andre lys. Det er lyset som er stått opp av døde. Han som er løftet opp, Menneskesønnen, er over alle - også over Grunnloven - og lover som mennesker i forskjellige sammenhenger til forskjellige tider vedtar.

I dag er det opplysningstid - vi skal opplyse - til glede og til ergrelse - at lyset er i blant oss og er sterkere enn alle andre lys.

Salmer.

Med stikkordene - nasjonal historie, feire - holde i ære - lyset som er i blant oss, trenger det seg på noen aktuelle salmer:

871 La oss vandre i lyset
739 Gud signe vårt dyre fedreland
549/550 Guds ord
98 Kristus er verdens lys
725 Jeg folder mine hender små
349 Lyset skinner over jord

God feiring!

KJELL A. SKARTSETERHAGEN

Sokneprest i Nittedal

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

TILSETTINGER

Agder og Telemark bispedømme

Agder og Telemark bispedømmeråd har i møte 16. februar gjort følgende tilsettingar:

Jarle Bryne blei tilsett som sokneprest i Vest-Telemark prosti med Høydalsmo og Lårdal sokn som tenestestad.

Øyvind Ødegård blei tilsett som institusjonsprest i Arendal kommune.

Åsta Ledaal blei tilsett som sokneprest i Trefoldighet sokn.

Alle tre har teke imot stillingane.

Returadresse:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad, kapellan Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og prost Jan Otto Myrseth.

REDAKSJON

Luthersk Kirketidende, v/Eyolf Berg,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.
Red. sekr.: Eyolf Berg.
Tlf. 91 17 65 37.
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk og kan sendes til ovenstående e-postadresse.

ABONNEMENT, ADRESSEENDRING O.L.:

Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år.
Abonnementet inkluderer Halvårsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år).
Kontonummer: 3000.14.73669

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemoduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 750,- +mva
 2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 1000,- +mva
 3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 2000,- +mva
 4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 2000,- +mva
 5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 2500,- +mva
 6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 3000,- +mva
 7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 5000,- +mva
- Overstående priser gjelder s/hv-annonser. Tillegg for farger: kr. 1500,- +mva

ISSN 0332-5431

